

A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI TÖR- VÉNYEK BÜNTETŐ RENDELKEZÉSEI

A társadalombiztosítási törvények késedelem és mulasztás esetében a késedelem vagy mulasztás elkövetőjét általában azzal a joghátránnyal sújtják, hogy a biztosítás kockázatát ráhárítják. Ez a következmény tehát rendszerint anyagi megterhelést von maga után. A törvény közjogi jellegéből folyik, hogy annak megtartását az államhatalom szükség esetén egyéb eszközök alkalmazásával is kikényszerítheti. Ezt a célt szolgálják a társadalombiztosítási törvények büntető rendelkezései, amelyek a cselekmények súlyához igazodnak. Ehhez képest teszünk különbséget *pénzbírsággal* büntetendő cselekmény és *kihágás* között. A pénzbírságot a társadalombiztosító intézetek illetékes önkormányzati szerve szabja ki, míg a kihágás tárgyában a járásbíróóság ítélkezik.

Pénzbírsággal a törvény kizárólag a munkaadót bünteti az alábbi cselekmények miatt:

1. ha bejelentési kötelezettségének nem a törvényes szabályok szerint vagy nem a törvényes határidőben tesz eleget;
2. ha fizetési kötelezettségét esedékesség szerint nem teljesíti,
3. ha bérjegyzéket nem vezet és azt öt éven át meg nem őrzi;

A 3. pont alatt említett mulasztást az 1927: XXI. t.-c. 206. §-a kihágásnak, míg az 1928: XL. t.-c. 192. §-a pénzbírsággal büntetendő cselekménynek minősíti. A kialakult gyakorlat az enyhébb minősítés alapján áll, tehát a bérjegyzék vezetésének elmulasztása miatt az intézetek kihágási feljelentést nem tesznek.

A pénzbírság mértéke igen tág határok között mozog, mert 1000 pengőig, ismétlés esetében pedig 3000 pengőig terjedhet, míg alsó határa meghatározva nincsen, a pénzbírság legkisebb összege tehát elvileg egy fillér is lehet.

Ha a munkaadó jogi személy, akkor az az igazgató, cégtárs vagy vezetőségi tag felelős, ki munkaköre szerint a törvényben meghatározott feladatokat ellátni köteles. A pénzbírság tehát csak természetes személlyel szemben szabható ki.

Míg a törvény szerint pénzbírsággal kizáróan a munkaadó büntethető, tehát csak a munkaadó követhet el pénzbírsággal büntetendő cselekményt, addig a kihágás miatt büntethető személyek köre sokkal tágabb. E megkülönböztetés szerint vannak *munkaadó*, *biztosított (családtag)*, *önkormányzati tag*, *gyógyszertártulajdonos (kezelő, bérlő) orvos* és *bárki más* által elkövethető kihágások.

A *munkaadó kihágást* követ el:

ha bejelentésében szándékosan valótlan adatot ad elő;

ha a bejelentést szándékosan nem teljesíti;

ha a munkavállalótól levonható járulékrészt törvényes határidőben szándékosan meg nem fizeti;

ha az intézetek vagy hatóság kiküldöttjének a szükséges felvilágosítást nem adja meg, a helyszíni vizsgálatot megakadályozza, a jegyzékek vagy nyilvántartások megtekintését nem engedi vagy megakadályozza;

ha a baleseti óvrendszabályokat, valamint figyelmeztetőtablákat ki nem függeszti;

ha a tudomására jutott üzemi balesethez azonnal orvost nem hív;

ha a biztosítottnak az intézetet betegségshinleléssel vagy más törvényellenes módon megkárosító cselekményét előmozdítja;

ha alkalmazottját önkormányzati tisztségének betöltésében megakadályozza;

ha alkalmazottjával a járulékok viselése tekintetében törvénybe ütköző szerződést köt, javadalmazásából törvényellenesen – többet vagy olyan időben, mikor arra már nem jogosult – von le.

A *biztosított*, illetőleg *családtag* azzal követ el kihágást:

ha betegség shinleléssel vagy más törvényellenes módon segélyezést vesz igénybe;

ha kórházi felvétele alkalmával valótlan tényeket állít, vagy azokat a tényeket elhallgatja, amelyek a biztosítási jogviszony megállapítása szempontjából jelentősek;

ha a gyógykezelés céljából eljáró orvost sértő kifejezésekkel illeti;

ha az egészségvédő és balesetelhárító óvrendszabályokat meg nem tartja.

Az *önkormányzati tag* azzal követhet el kihágást, ha e minőségében tudomására jutott és valamely család vagy személy jóhírnevét veszélyeztető titkot, üzemi vagy üzleti titkot mással jogtalanul közöl, vagy a maga vagy más javára jogtalanul felhasznál.

Kihágást követ el a nyilvános *gyógyszertár tulajdonosa* (kezelője, bérlője), aki a társadalombiztosító intézetek orvosának szabályszerű rendelkezésére a gyógyszernek az intézet számlájára hitelezéssel való kiszolgáltatását megtagadja.

Kihágást követ el az *orvos*, ha az üzem helyén kívül előfordult balesetről, amelyben első segélyt nyújtott, egyáltalán nem vagy csak elkésetten tesz jelentést, úgyszintén az az orvos is, aki ezt az általa kezelt foglalkozási betegséggel kapcsolatban mulasztja el.

Bárki megbüntethető kihágás miatt, aki a kifüggesztett egészségvédő és balesetelhárító óvrendszabályokat, figyelmeztetőtablákat jogtalanul eltávolítja, megrongálja vagy olvashatatlaná teszi.

A *kihágások büntetése a törvény megkülönböztetése szerint két hónapig terjedhető elzárás, illetőleg pénzbüntetés.*

Mind a pénzbírság kiszabásának, mind a kihágási eljárás megindításának törvényszabta feltétele, hogy ezeknek a büntetéseknek csak akkor van helye, *ha a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik.* Tehát a törvény szerint kihágási büntetéssel sújtandó cselekmény miatt pénzbírság kiszabásának, illetőleg a büntető-törvényekbe ütköző cselekmény miatt kihágási eljárásnak helye nem lehet.

Szeless Pál